



T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı :30824082-6101926859
Konu :Yazılı Soru Önergeleri

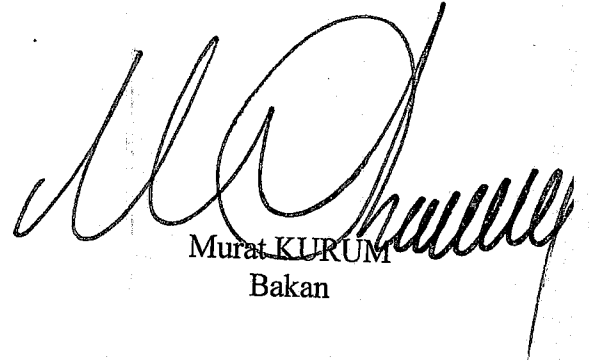
07 Ekim 2021

.../.../2021

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Milletvekillerimiz tarafından şahsıma yöneltilen ve ilişik listede; TBMM Esas numaraları ve konuları belirtilen yazılı soru önergeleri incelenmiş olup, söz konusu önergelerde yer alan hususlara ilişkin cevaplarımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.


Murat KURUM
Bakan

EK:

- Liste (8 Adet, 12 Sayfa)
- Cevap Yazısı (151 Adet, 272 Sayfa)

7/45091 GK 155	7/48610	7/49539	7/48305
7/45262 GK 160	7/48741	7/45259 GK 160	7/48306
7/46631 GK 174	7/48860	7/45344 GK 163	7/48307
7/48296	7/49056	7/46295 GK 171	7/48409
7/48298	7/49057	7/46883 GK 177	7/48412
7/48299	7/49060	7/46885 GK 177	7/48413
7/48541	7/49061	7/47436 GK 2	7/48612
7/48542	7/49155	7/47438 GK 2	7/48613
7/48609	7/49212	7/47684	7/48740
		7/47991	7/48911
		7/48304	



**ADANA MİLLETVEKİLİ
SAYIN TULAY HATİMOĞULLARI ORUÇ'UN
TBMM 7/45262 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE DAİR
SORULAR VE CEVAPLARI**

SORULAR:

Geçen yıl İngiliz yayın kuruluşu BBC'nin İngiltere'den ihraç edilen atıkları takip etmesi ile, bu atıkların Adana'da boş araziler ve yol kenarlarına atıldığı görüntüler kamuoyuna yansımıştı. Bunun ardından ortaya çıkan yeni görüntülerle İngiltere'den 'geri dönüşüm' için ithal edilen bu plastik atıkların arasından çıkan veya dönüşüm sonrası oluşan çöpler yakılarak Adana'da tarım alanları ve kıyıları tehdit ettiği belgelenmişti. Konuyu o zaman gündeme getirmiştik ancak sorun halen güncelliğini korumaktadır. Geçtiğimiz günlerde de Almanya Arte televizyonunda konu gündem olmuş, Adana'nın "Avrupa'nın yeni çöp merkezi olduğu" iddia edilmiştir.

Adana'da ithal edilen atıkların boş arazilere kamyonlarla taşınması ve toprakla karışması ile oluşan atık tepeleri; Adana'da yaşayan yurttaşlar ve bu konuda çalışma yürüten uzmanlar, ekolojistler tarafından defalarca şikayet edilmiş ve konuya dikkat çekilmiştir.

Üretilen çöplerin sadece yüzde dokuzu geri dönüştürülebilmektedir. Geri dönüştürülemeyen ve çoğunluğu ambalaj olan bu çöplerin yakılması, doğaya verdiği büyük zarar nedeni ile, istenmeyen bertaraf yöntemlerinden biridir. Buna rağmen, Avrupa ülkelerinden gemilere yükleyerek getirilen çöpler Adana'da olduğu gibi çoğu zaman yakılmaktadır. Terk edilen ve yakılan çöpler, tüm canlılar için ciddi bir tehdit oluşturmaktadır. Plastik, içinde büyük oranda kanser yapıcı kimyasal barındırmaktadır. Bu nedenle plastik atık ithalatının derhal yasaklanması, geri dönüşüm firmalarının iç piyasadaki çöpleri almaya zorlanmaları gerekmektedir ve geri dönüşüm firmalarının sıkı denetlenmesi sağlanmalıdır.

Bu bağlamda;

1. Bakanlığınızın firmaların kapasite üzerinde ithalat yapıp yapmadığı, ithal edilen atıkların geri dönüşüm süreçlerini takip ettiği denetimleriniz hangi sıklıkla yapılmaktadır? Adana'da bu denetimler en son ne zaman yapılmıştır?
2. Sorumsuz firmalarca yol kenarlarına ve boş arazilere atılan atıkların doğaya verdiği zararın önlenmesi için sıkı denetim mekanizmalarının kurulması için çalışmalarınız var mıdır?
3. Atıkların yakılmasını engelleyerek, doğaya ve insan sağlığına verilen zararların ortadan kaldırılmasını sağlamak üzere çalışmalarınız var mıdır?
4. Tüm dünyada artan plastik tüketimi nedeni ile atıklar yönetilemeyecek düzeye gelmiştir. Türkiye'de plastik atık yönetimi ile ilgili çalışmalar yapılmakta mıdır? Yapılıyorsa bu çalışmalar nelerdir?

5. Adana'daki atık tepelerine ve uluslararası medyanın defalarca dikkat çektiği konuya dair bugüne kadar neden bir çalışma yapılmamıştır?

6. Yurttaşlar tarafından yapılan şikayetler ve kamuoyuna yansıyan görüntüler Bakanlığınızca değerlendirilmiş midir? Buna neden olan firmalar cezalandırılmış mıdır? Konunun takibi yapılmakta mıdır?

7. Plastik kirliliği dünyada kaygı uyandıracak düzeye gelmiştir. Avrupa ülkelerinin yönetilemeyecek düzeye gelen bu "çöplerden kurtulma" sorumluluğunu üstlenmeyerek başka ülkelere ihraç etmesi tek taraflı bir çözümdür. Türkiye'deki olumsuz etkileri düşünüldüğünde, Bakanlığınız plastik atık ithalatının yasaklanması yönünde adımlar atacak mıdır?

8. 2019 yılında tonuna ortalama 160 dolar verilerek sadece İngiltere'den yılda 160 bin ton plastik alınmış, yaklaşık 26 Milyon Dolar para ödenmiştir. Bu bütçenin Türkiye'deki plastik çöplerin toplanmasına yatırılmasını sağlamak üzere çalışmalarınız olacak mıdır?

9. Yönetmelikte ithal çöp toplam kapasiteleri yüzde 80 ile sınırlı olan firmalar bu kotayı sonuna kadar kullanmaktadır. Dolayısı ile Türkiye'den çöp alınmamakta, bu nedenle büyük oranda geri dönüşüm sağlanmamaktadır. Döviz girdisi nedeni ile ülkedeki atıkların geri dönüşümü gözden çıkarılmaktadır. Bu yaklaşımı ortadan kaldırmak üzere Bakanlığınızca adım atılması planlanmakta mıdır?

10. Belediye ve İl Çevre Müdürlüğü'nün denetimleriyle çöpleri yasadışı olarak arazilere atan nakliye şirketlerine ceza yazılsa da tek başına denetimlerin yeterli olmadığı açıktır. Dönüşümü mümkün olmayan çöplerin yurda girişinin engellenmesi ve dönüşümün sıkı takibi gibi bütünlüklü bir politika uygulanacak mıdır?

CEVAPLAR:

Ülkemizin atık yönetim stratejisinin belirlenmesi amacıyla doğal kaynaklarımızın ve ekosistemlerin korunup geliştirilmesi ile mevcut ve gelecek nesiller için sağlıklı ve yaşanabilir bir çevre oluşturulmasını sağlamak üzere; sürdürülebilirlik ilkesi çerçevesinde, uluslararası normlar ve ulusal öncelikler gözetilerek, strateji ve mevzuat geliştirme, atıkların kaynağında en aza indirilmesi, sınıflara ayrılması, toplanması, taşınması, geçici depolanması, geri kazanılması, bertaraf edilmesi, yeniden kullanılması, arıtılması, enerjiye dönüştürülmesi ve nihai depolanması konularında politika ve strateji belirleme sorumluluğu çerçevesinde 2016-2023 yıllarını kapsayan Ulusal Atık Yönetimi ve Eylem Planı hazırlanmıştır. <https://cygm.csb.gov.tr/ulusal-atik-yonetimi-ve-eylem-plani-2016-2023-hazirlandi.-haber-221234>'den ulaşılabilecek olan Ulusal Atık Yönetimi ve Eylem Planı ile 2023 yılına kadar yapılması planlanan atık yönetim faaliyetlerine yönelik tüm atık türleri için geri kazanım, ön işlem, ara depolama ve bertaraf yöntemlerinin bölgesel olarak belirlenmiş, ihtiyaç duyulan tesis kapasitesi ve yatırımları belirlenmiştir.

Ulusal Atık Yönetimi ve Eylem Planı (2016-2023) kapsamında iklim değişikliği azaltım ve uyum konusunda doğrudan bir hedef tanımlanmamış olmakla birlikte özellikle metan gibi sera gazı etkisi olan gazların azaltılmasına katkı sağlayan biyobozunur atıkların ve diğer atıkların işlenmesi ve düzenli depolama tesislerinde depolanmasının azaltılması ile ilgili hedefler belirlenmiştir. 2023 yılında oluşan atığın; % 35'inin geri kazanılması, % 65 inin düzenli depolama yönetimi ile bertaraf edilmesi hedeflenmektedir.

Bilindiği üzere, çevre kirliliğinin önlenmesi, çevre duyarlılığı için farkındalık oluşturulması ve kaynakların verimli yönetimi amacıyla Plastik Poşetlerin Ücretlendirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar 1 Ocak 2019 tarihinden itibaren yürürlüğe konulmuştur. 2020 yılında plastik poşetlerin ücretlendirilmesi uygulaması için "Plastik Poşetlerin Ücretlendirilmesine İlişkin Usul ve Esaslarda Değişiklik Yapılmasına Dair Usul ve Esaslar" 22.12.2020 tarih ve 66745475-145.07-369212 sayılı Makam Oluru ile güncellenmiş ve yayımlanmıştır. Ortalama kullanım ömrü 15 dakika olan ancak doğada çözünmesi 1.000 yılı bulabilen plastik poşetlerin sadece %1'i geri dönüştürülebilmektedir. 2019 yılı öncesinde, Türkiye'de plastik poşet üretimi miktarının yıllık 35 milyar adet civarında olduğu ve yine Türkiye'de bir kişinin, yılda ortalama 440 adet plastik poşet kullandığı bilinmektedir. Ülkemizde 1 Ocak 2019 tarihi itibarı ile plastik poşetlerin ücretlendirilmesi (2019 ve 2020 yıllarında 25 kuruş/adet olan ücret 2021 yılı içinde değiştirilmeden uygulanmaya devam etmektedir.) uygulaması başlatılmış ve satış noktalarında plastik poşetler ücretli olarak temin edilmeye başlanmıştır. 2019 ve 2020 yıllarında plastik poşet kullanımında yaklaşık % 75 'lik azalma gerçekleşmiş ve bu azalma oranı sadece atık yönetimi açısından değerlendirildiğinde 290.000 ton plastik atığın oluşumunun engellenmiş olduğu belirlenmiştir. 2019 ve 2020 yılındaki plastik poşet kullanımındaki azalma oranları ile ülkemizde plastik poşet üretimi için gerekli plastik hammadde ithali de önlenmiş ve yaklaşık 2 milyar Türk Lirası tasarruf edilmiş olmakla birlikte yaklaşık 12.000 ton sera gazı salımı engellenmiştir.

Ayrıca, çevrenin korunması ve çevre kirliliğinin önlenmesine yönelik düzenlemelerin yer aldığı Çevre Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 10.12.2018 tarih ve 30621 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Çevre Kanunu'na eklenen geri

kazanım katılım payı başlıklı Ek Madde 11’de “Yurt içinde piyasaya arz edilen bu Kanunun ek-1 sayılı listesinde yer alan ürünlerden poşetler için satış noktalarından, diğer ürünler için piyasaya süren/ithalatçılardan bu listede belirtilen tutarda geri kazanım katılım payı tahsil edilir...” hükmü yer almaktadır.

Anılan hüküm gereğince Bakanlığımızca hazırlanan Geri Kazanım Katılım Payına İlişkin Yönetmelik 31/12/2019 tarihli ve 30995 (4. Mükerrer) sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır. Söz konusu Yönetmelikte Kanunun ek-1 sayılı listesinde yer alan ürünlerden (plastik poşet, lastik, akümülatör, pil, madeni yağ, bitkisel yağ, ilaç, elektrikli ve elektronik eşya ile içecek ambalajı dâhil tüm ambalajlar) poşetler için satış noktalarından, diğer ürünler için piyasaya sürenlerden/ithalatçılardan tahsil edilecek geri kazanım katılım paylarının belirlenmesi ve bu payların beyan edilmesine, tahsilatına ve izlenmesine yönelik esaslar belirlenmiştir. İnce plastik poşetler de bu kapsamda ambalaj olarak değerlendirilmekte olup piyasaya sürenlerince geri kazanım katılım payı ödemesine tabidir.

Bakanlığımızca sürdürülebilir kalkınma ilkeleri çerçevesinde atıklarımızı kontrol altına almak, gelecek nesillere temiz ve gelişmiş bir Türkiye ile yaşanabilir bir dünya bırakmak için Sıfır Atık Projesi 2017 yılında başlatılmıştır. Sıfır Atık Projesi öncelikle bir israfı önleme ve atık azaltımı projesidir. Sıfır atık projesinde döngüsel ekonomi yaklaşımı çerçevesinde; geri dönüştürülebilir ürün tasarımı, üretimde tehlikeli madde kullanımının önlenmesi/kısıtlanması, ürünlerin onarılması, yeniden kullanılması, kullanım ömrünün uzatılması, yeniden kullanılabilir ürünlerin tercih edilmesi, gıda atığının önlenmesi, gıda bağışının teşvik edilmesi, yeterli olandan fazla ambalaj kullanılmaması, oluşan atıkların kaynağında ayrı biriktirilmesi ve atıkların geri dönüştürülmesi esası çerçevesinde Bakanlığımızın çalışmaları sürdürülmektedir.

Bu kapsamda, Bakanlığımızca hazırlanarak 12.07.2019 tarih ve 30829 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Sıfır Atık Yönetmeliği “Atık Oluşumunun Önlenmesine Ve Azaltılmasına İlişkin Esaslar” başlıklı Ek-2’sinde yer alan “ Atık oluşumunun önlenmesi ve azaltılması için asgari olarak; kaynakların verimli kullanılması amacıyla sürdürülebilir üretim ve tüketim modelleri geliştirilerek dayanıklı, tamir edilebilir, yeniden kullanılabilir ve iyileştirilebilir ürünlerin tasarlanması, üretilmesi ve kullanılması ve alternatifi olması halinde, tek kullanımlık/kullan at ürünler yerine yeniden kullanılabilir ürünlerin tercih edilmesi esastır.” hükümleri doğrultusunda Sıfır Atık Belgelendirme süreci kapsamında çalışmalarımız devam etmektedir.

Ülkemizde Depozito İade Sisteminin kurulmasına yönelik çalışmalar halen devam etmektedir. Hedefimiz 2022 yılı başında sistemi devreye almaktır. Bu amaç doğrultusunda 30/12/2020 tarih ve 31350 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 7261 sayılı “Türkiye Çevre Ajansının Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile Türkiye Çevre Ajansı kurulmuştur. Söz konusu Ajansın kuruluş amacı; çevre kirliliğini önlemek ve yeşil alanların korunmasını, iyileştirilmesini ve geliştirilmesini sağlamak ile ulusal ölçekte depozito yönetim sistemi kurulmasına, işletilmesine, izlenmesine ve denetimine yönelik faaliyetlerde bulunmaktır. Kurumun, faaliyet gösterebilmesi için teşkilat yapısı, satın alma usulleri ve mali hususlara ilişkin ikincil mevzuatın hazırlanması faaliyetlerini Bakanlığımız yürütmüştür. Bu konularla ilgili yönetmelikler 2021 yılı Nisan ayında Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

Ajans, depozito uygulamalarının yanı sıra atık yönetimi, sıfır atık ve çevrenin korunması ile ilgili farklı alanlarda da hizmet verecektir.

2021/3 sayılı Çevrenin Korunması Yönünden Kontrol Altında Tutulan Atıkların İthalat Denetimi Tebliği ve Bakanlığımız “2020/29 sayılı Atık İthalatı Uygulama Genelgesi” kapsamında, Tebliği Ek-1’inde yer alan plastik atıklar, ülkemizdeki çevre izin ve lisanslı geri kazanım tesisleri tarafından, yine Bakanlığımızdan almış oldukları Atık İthalatçısı Kayıt Belgesi kapsamında, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüklerimizin fiziki kontrolleri neticesinde geri kazanım amacıyla ithal edilmektedir. 2020/29 sayılı Genelge ile 2021 yılında atık ithalatına getirilen kota kapsamında firmaların tüketim kapasitelerinin %50’si kadar ithalat yapmalarına müsaade edilmektedir. 2872 sayılı Çevre Kanunu ve bu Kanuna istinaden çıkarılan 2021/3 sayılı Çevrenin Korunması Yönünden Kontrol Altında Tutulan Atıkların İthalat Denetimi Tebliği ve diğer meri mevzuat hükümleri uyarınca, gerek geri kazanım faaliyeti kapsamında atık ithalat izni verilen atık işleme tesisleri, gerekse de Toplama Ayırma Belgesi kapsamında yurtiçinden atık toplayarak toplama-ayırma ve/veya geri kazanım faaliyeti gösteren Çevre İzin ve Lisansına sahip olan veya Belgesi bulunmayan tüm tesisler, atıkların Türkiye gümrük bölgesine gireceği sınır gümrük idaresinin bulunduğu illerdeki gümrük kontrol noktalarındaki incelemeler başta olmak üzere, atıkların ülkeye girişinden itibaren yurtiçinde toplanmasından taşınmasına ve geri kazanımından prosesin kaçınılmaz sonucu olarak ortaya çıkan bakiye atıkların bertarafına kadar olan tüm süreçte, Bakanlığımız ve İl Müdürlüğümüzde görevli denetim personelleri tarafından anlık olarak ve 3’er aylık periyotlarla düzenli olarak ve sıklıkla denetlenmektedir.

Bu doğrultuda; Bakanlığımıza ve İl Müdürlüğümüze ulaşan tüm şikayetler ihbar niteliğinde kabul edilerek, gümrük kontrol noktalarında, geri dönüşüm tesislerinde ve atıkların işleme tesislerine ulaştığı ana kadar olan her yerde gerekli inceleme ve denetimler yapılmakta olup, çevre kirliliğine yol açan atık üreticilerinin ve/veya atık ithalatı gerçekleştiren firmaların tespit edilmesi durumunda Mevzuatımız çerçevesinde gerekli iş ve işlemler yapılmaktadır. Bu kapsamda; şikayetlere konu Adana İlinde faaliyetlerin yoğunlaştığı Kemal Deniz Geri Dönüşümcüler Sitesi başta olmak üzere diğer tüm bölgelerde faaliyet gösteren toplama ayırma ve tehlikesiz atık geri kazanım tesisleri ile atık toplayan araçlara ilişkin Bakanlığımız ve İl Müdürlüğümüz ekiplerince denetlemeler gerçekleştirilmiş olup, söz konusu inceleme ve takip denetimleri Bakanlığımız ve İl Müdürlüğümüz tarafından hala devam ettirilmektedir.

Şikayetlere ilişkin yapılan kontrol ve incelemeler neticesinde; ithalatı uygun bulunmayan atıkların ülkeye girişine onay verilmemiş, kota aşımı yaptığı veya Mevzuata aykırı bir şekilde geri dönüşüm faaliyeti gerçekleştirdiği tespit edilen tüm tesislere Çevre Kanununun ilgili maddeleri gereğince idari yaptırımlar uygulanmış ve Geçici Faaliyet Belgesi/Çevre İzin ve Lisans Belgesi iptali yapılarak faaliyetten men kararı verilmiş ve birlikte ithalata uygun olmadığı tespit edilen atıklar da “Mahrece İade Kararı” alınarak ilgili ülkeye geri gönderilmesi sağlanmıştır. Bununla birlikte, çevreyi kirlettiği tespit edilen işletmeler/kişiler hakkında da Türk Ceza Kanununun ilgili hükümleri uyarınca Cumhuriyet Savcılıklarına suç duyurularında bulunulmakta olup, söz konusu hususlar Bakanlığımızca titizlikle takip edilmektedir.

2021 yılı itibariyle karışık, kirli ve kontaminasyonlu, ne olduğu tam olarak bilinemeyen plastik atıkların ithalatı yasaklanmıştır. Ancak, yasaklanan karışık türdeki plastik atıkların başka atık

grupları altında ithal edilmeye devam ettiği değerlendirilerek 18 Mayıs 2021 tarihinde yayımlanan Tebliğ değişikliği ile polietilen grubu plastiklerin de ithalatı yasaklanmıştır.

2021 yılı kotası %50 olarak belirlenmiş olup, firmaların kapasitelerinin %50'sini iç piyasadan temin etmeleri sağlanmıştır.

2021 yılında getirilen yasaklamalar ve sınırlamaların yanı sıra yurtiçi atık toplama miktarının artması, ithalata bağlı çevresel kirliliğin önlenmesi ve ülkemiz hammadde ihtiyacına cevap verecek nitelikte kaliteli atığın ithal edilmesi yönünde çalışmalarımız devam etmektedir.